

'Toelichting op het programma

The armed man, dat de ondertitel *A mass for peace* (Een mis voor de vrede) heeft, is in opdracht geschreven van het Royal Armouries Museum (de koninklijke wapenarsenalen) in Leeds. De heropening van het museum en de millenniumwisseling vormden de aanleiding Jenkins te vragen om deze compositie te maken. Hier spreekt een intentie uit van hoop, een millenium zonder oorlog.

Jenkins zelf heeft *The armed man* opgedragen aan de slachtoffers van de Kosovocrisis, die in maart 1999 tot een gruwelijk hoogtepunt kwam. De première, o.l.v. Jenkins zelf, vond plaats in de Royal Albert Hall te Londen (2000). Ook in Kosovo is het stuk onder zijn leiding uitgevoerd. In diverse interviews met hem is te lezen dat hij schat dat het stuk nu al 1500 maal is uitgevoerd over de hele wereld.

Toen Jenkins zijn 'Mis voor de vrede' componeerde zal de uitdrukking 'oorlog baart oorlog' hem voor ogen hebben gestaan. De oorlog in Kosovo (1990-1999) waar moslims en christenen, ooit goede buren, elkaar naar het leven stonden, was voor hem de directe aanleiding. Zonder een overtuigende pacifistische moraal of specifieke geloofsovertuiging te verkondigen wordt onomwonden de vraag gesteld waarom er, ondanks de vele lessen uit de geschiedenis, toch steeds naar de wapenen wordt gegrepen. De opbouw van *The armed man* leidt ons door alle stadia van oorlog, om uiteindelijk uit te komen bij hoop en vrede.

Jenkins in Kosovo

De dreiging van oorlog is wereldwijd en van alle tijden; de niet op te geven hoop op vrede eveneens. Jenkins verzamelde teksten uit diverse culturele en religieuze bronnen uit heden en verleden die dit zichtbaar maken, o.a. teksten die teruggaan tot meer dan 3000 jaar geleden.

Karl Jenkins

Karl Jenkins (Wales, 1944) heeft na zijn opleiding in de klassieke muziek aan o.a. The Royal Academy of Music in Londen, een brede ontwikkeling doorgemaakt als componist en musicus. In de jaren zestig kreeg hij bekendheid als jazz- en rockmuzikant. Later speelde hij mee als toetsenist van de experimentele rockband The Soft Machine, waarvan hij tevens de leider werd. Pas in 1995 brak hij door als klassiek componist met het album 'Adiemus'. De verschillende muziekgenres waarin Jenkins zich heeft verdiept, zijn terug te vinden in zijn bekendste compositie *The armed man*.

Toelichting op de liederen van 'The armed man'

l'Homme armé (De gewapende man)

Dit is oorspronkelijk een geliefd Frans volksliedje dat gezongen werd in de kroeg en op straat, vaak met begeleiding van trom en blazersignaal. Op Wikipedia valt te lezen in welke context het lied opduikt, bijv. als oproep tot bewapening naar aanleiding van een kruistocht. Er wordt o.a. verwezen naar jaartallen als 1453, de val van Constantinopel, waarbij de Ottomanen toegang tot zee en de Balkan kregen, waarmee de overheersing van het Byzantijnse Rijk ten einde was. Maar ook naar de nieuwe kruistocht tegen de Ottomanen en naar een latere periode waarbij de Ottomanen door Midden- en Noord-Europa trokken. Dus: oorlog over en weer.

Ook componisten als Dufay, Palestrina en Des Prez gebruikten het thema van dit lied in composities van de Latijnse mis ter ere van de aartsengel Michaël, die dikwijls wordt afgebeeld in harnas met speer. Hij is o.a. de patroon van de wapendragers.

Twee meditatieve delen volgen:

Call to prayers (Oproep tot gebed)

Vanaf de minaret van de moskee worden de moslims dagelijks door de muezzin vijfmaal tot gebed opgeroepen. De oproep tot gebed (Azan of Adhaan) zal worden gezongen door de muezzin van de Turkse Moskee in Driebergen, Zekeriya Caniklioglu.

Het **Kyrie**, uit de katholieke mis, volgt hierop. Heer, ontferm U over ons, en dat spreekt voor zich in dit kader.

Uit de Joods-Christelijke traditie volgen enkele fragmenten uit de psalmen van David uit het z.g. Oud-Testament (uit ps. 56 en 59, King James Bible, 1611). Deze psalmen werden opgetekend naar aanleiding van de vlucht van David voor Saul. Ongewapend kwam hij in het land der Filistijnen dat gehaat werd door Saul, en vroeg om hulp. Dat wordt bezongen in het volgende lied: **Save me from bloody men** (Red mij van hen die bloedvergieten).

Daarna klinkt het **Sanctus** als een lofprijzing uit de katholieke mis. De muziek heeft al een militaire inslag qua toon en ritme.

Een vrome houding is blijkbaar niet de weg naar vrede: met een strijdlustig gedicht veegt de Engelse dichter Rudyard Kipling (1865-1936) alle vrome bedoelingen van tafel. De Allerhoogste en de maagd Maria worden geestdriftig in een lang gedicht aanbeden voordat de slag plaatsvindt, een kantelpunt in *The armed man*. Jenkins gebruikt de eerste twee coupletten van dit gedicht: **Hymn before action** (Hymne vóór de actie).

Het volgende deel, **Charge!** (Val aan!), speelt zich af in het heetst van de strijd. Sterven voor je land is als een zegen. Het is een deel uit *A song for St. Cecilia's Day*, geschreven door de Engelse dichter John Dryden (1631-1700). Het wordt afgewisseld met een tekst uit *To the Earl of Oxford after Horace* van de Ierse schrijver Jonathan Swift (1667-1745).

In de volgende delen draait de stemming drastisch om.

Angry flames (Boze vlammen) is van de Japanse dichter Toge Sankichi. Hij was 26 jaar oud toen hij getuige was van het bombardement op Hiroshima in 1945. Hij stierf in 1957 aan leukemie als gevolg van de radioactieve straling waaraan hij werd blootgesteld. In schrille akkoorden wordt de totale ontluistering geschilderd.

Torches (Toortsen) komt uit de Mahabharata, een omvangrijk religieus en filosofisch epos uit India en een belangrijke culturele hoeksteen van het hindoeïsme. De datering van sommige delen uit de Mahabharata wordt geschat op 1500 à 3000 v. Chr.

Het door Jenkins gebruikte deel van de tekst verhaalt van de grootste veldslag van de oude wereld, waar vrienden en verwanten elkaar bevochten. Zowel jong als oud stierven in het gevecht en de smart bleef niemand bespaard. De helden eisten de overwinning op, maar erfden slechts een koninkrijk zonder familie en vrienden. Een grote tragedie, die de wereld sindsdien niet meer heeft gekend.

Met minimale toonafstanden bewegen de solo's zich, tot het koor het beeld samenvat: Mensen en dieren als levende fakkels.

Het verlangen naar vrede komt terug in het **Agnus Dei**.

Now the guns have stopped (Nu de wapens zwijgen) is een tekst van Guy Wilson die in de Vietnamoorlog (1955-1975) heeft gevochten. Weegt het doel van de oorlog op tegen het offer dat gebracht moest worden? Die vraag wordt gesteld nu de strijd voorbij is.

Het **Benedictus** opent met een troostrijke melodie, een solo voor cello. Het koor sluit het af met het Hosanna als lofprijzing.

Het slot bestaat uit fragmenten uit *Le Morthe d'Arthur* van Thomas Malory (ca. 1470), *l'Homme armé* en *In memoriam A.H.H.* van Alfred Lord Tennyson (1809-1892). Het slotkoraal is gebaseerd op de Openbaringen 21.4 (King James Bible, 1611).

Het thema van 'l'Homme armé' wordt herhaald, maar overstemd door het energiek gezongen **Better is peace than always war** (Vrede is beter dan altijd oorlog). Het is een citaat uit de mythes rond de Ridders van de Ronde Tafel, die zwoeren te vechten en te leven voor vrede en gerechtigheid. Simpele zinnen, voortgekomen uit bittere ervaring.

Ring, ring, ring out the war, ring in the peace (Luid uit de oorlog, luid in de vrede).

Eens, ooit, vroeger of later, zal de vrede overwinnen.

Het a capella gezongen **slotkoraal** is een visioen van vrede.